

Nationale Tuinvogeltelling 2015

**BEDANKT
VOOR UW
DEELNAME!**

Vogelbescherming Nederland organiseert de
Nationale Tuinvogeltelling in samenwerking met
Sovon Vogelonderzoek Nederland.

Vogels tellen: zinvol en leuk!

De Nationale Tuinvogeltelling wordt al sinds 2003 georganiseerd. Tienduizenden mensen tellen de vogels in hun tuin of op hun balkon. Daarmee levert de Nationale Tuinvogeltelling een momentopname van de aantallen vogels die in Nederlandse tuinen aanwezig zijn. In combinatie met de resultaten van andere jaren en met andere tellingen levert dit een beeld van de ontwikkelingen in tuingebruik door vogels. Daarnaast is het leuk om even een half uurtje niets anders te doen dan te kijken naar de vogels in je tuin of op je balkon!

Tellers bedankt!

Vogelbescherming Nederland en Sovon Vogelonderzoek Nederland willen alle tellers bedanken voor het doorgeven van hun tellingen! Alleen dankzij uw enthousiaste medewerking is er ook dit jaar weer veel informatie verzameld.

De Nationale Tuinvogeltelling 2015 in het kort

De twaalfde editie van de Nationale Tuinvogeltelling viel in een zachte januarimaand. In totaal telden meer dan 50.000 deelnemers ruim 850.000 vogels in hun tuinen. Bijna iedereen telde op zondag en in totaal werden er 91 verschillende soorten gezien.

Net als in 2014 viel deze tuinvogeltelling in een zachte winter. De gegevens van beide jaren zijn goed te vergelijken. In de top-10 traden geen grote veranderingen op. Opnieuw bleek de huismus de talrijkste soort te zijn, maar deze keer bleek de merel weer algemener dan de koolmees. Bijzonder is dat de spreeuw voor het eerst niet meer in de top-10 van algemene soorten voorkomt.

In totaal vulden 12.044 deelnemers de aanvullende vragen over de telling in. Daaruit komen opnieuw interessante patronen over het tuingebruik van vogels tevoorschijn. Bijvoeren leverde in 2015 bijvoorbeeld wel 8 vogels meer op in de tuin. En is het echt zo dat veel meer ogen meer soorten zien?

De Nationale Tuinvogeltelling van 2015 was al de twaalfde op rij. Op 17 en 18 januari werd de telling weer georganiseerd door Vogelbescherming Nederland, in samenwerking met Sovon Vogelonderzoek Nederland. Die nam de analyse van de gegevens voor haar rekening.

Doet u volgend
jaar ook weer
mee?
16 & 17 januari
2016

De cijfers op een rij

Er deden in totaal en in totaal werden er waarvan er waarbij het ging om	51.271 41.457 39.624 853.611	verschillende mensen mee tellingen doorgegeven, geschikt waren voor analyse getelde vogels.
---	---	--

Er werden	160.259	huismussen geteld.
De merel is met	34.199	keer in de meeste tuinen gezien.
Deze keer werden er	91	verschillende soorten vogels vastgesteld.
Van de tellers vulden er informatie opleverden.	12.044	de aanvullende vragen in, die waardevolle extra
Van de	41.457 40.711 746	tellingen vonden er in een tuin plaats en op een balkon.
Bijvoeren deed	82,3%	van de deelnemers.
Gemiddeld leverde dat	8,6	soorten op.
Niet bijvoeren zorgt voor	6,4	verschillende soorten.
Gemiddeld zagen waarnemers verdeeld over	21,7 7,8	vogels, soorten.
Op zaterdag werd tegen	21 % 79 %	van de tellingen gedaan, op zondag.
Dit jaar werden er weer meer, namelijk En in dit (verlengde) Jaar van de Spreeuw 11 ^e plaats van talrijkste soorten.	4.906 29.217	halsbandparkieten gezien. spreeuwen. Daarmee belandde de soort op de
Van de tjiptjaf zag men zachte winter aardig door te komen.	94	exemplaren. Deze insecteneter weet deze

Top-10

De Nationale Tuinvogeltelling levert ieder jaar een top-10 van talrijke en algemene tuinvogelsoorten op. De top-3 is al jaren stabiel; steevast is de huismus de talrijkste soort. Merel en koolmees wisselen nog weleens van plek. Onderin de top-10 wordt er wel jaarlijks van stuiver gewisseld. Terug op de eerste plek van de meest algemeen verspreide soorten in tuinen is de merel. In 2014 was dat nog de koolmees.

Talrijke en algemene soorten

Van welke soort werden de meeste exemplaren geteld en is dus het talrijkst? De top-10 van meest talrijke soorten heeft een aantal verschuivingen ten opzichte van 2014. De huismus is nog steeds de meest getelde tuinvogel. Ook de koolmees en de merel behielden hun positie. Vink en kauw wisselden van plek ten opzichte van vorig jaar. De opvallendste binnenkomer is de roodborst op plek 9. Net als in 2013 en 2010 hoort deze tuinvogel bij de talrijkste soorten. De spreeuw haalde voor het eerst in 6 jaar de top-10 notering niet meer.

Top-10 van talrijkste soorten in 2015

1.	Huisumus	160.259
2.	Koolmees	105.295
3.	Merel	79.903
4.	Pimpelmees	67.343
5.	Vink	66.640
6.	Kauw	50.888
7.	Turkse Tortel	40.859
8.	Houtduif	37.739
9.	Roodborst	33.608
10.	Ekster	31.809

De spreeuw staat voor het eerst in 6 jaar tijd niet meer in de top-10.

Hoewel de huismus de meest getelde soort is, betekent dat niet dat die ook verspreid is over het grootste aantal tuinen. De soort die verspreid over de meeste tuinen is waargenomen, was in 2015 de merel. In 2014 was dat nog de koolmees. Beide soorten strijden al jaren om de eerste plek. In de top-10 van meest algemene soorten is het aantal tuinen gegeven waarin de soorten werden gezien.

Top-10 van meest algemene soorten in 2015

1.	Merel	34.199
2.	Koolmees	32.831
3.	Roodborst	28.258
4.	Pimpelmees	25.630
5.	Huismus	21.305
6.	Vink	20.682
7.	Ekster	17.326
8.	Houtduif	17.289
9.	Turkse Tortel	16.992
10.	Heggenmus	15.357

Er werden ongeveer evenveel turkse tortels als houtduiven geteld.

Invloed van foutieve waarnemingen op de resultaten

De Nationale Tuinvogeltelling is een *citizen science* project. Oftewel: niet-wetenschappers leveren een bijdrage aan onderzoek, in dit geval naar het tuingebruik door vogels in de winter. Het is daarbij onvermijdelijk dat deelnemers een verkeerde waarneming doorgeven. Dankzij het gebruik van zogeheten drempelwaarden voor een aantal vogelsoorten worden grote aantallen onwaarschijnlijke waarnemingen uit de resultaten gefilterd. Kleine aantallen foutieve waarnemingen (bijvoorbeeld een verschil tussen 4 of 5 huismussen), of vergissingen tijdens het invoeren van tellingen (iemand voert per ongeluk een boomklever in waar hij of zij een boomkruiper zag), kunnen niet voorkomen worden. Het is belangrijk om te bedenken dat deze fouten als het ware ‘verdund’ worden door de massaliteit aan gegevens die verzameld worden tijdens de Nationale Tuinvogeltelling.

Het weer en de deelnemers

Net als de telling in 2014 was ook deze editie er een van zacht winterweer. De weersomstandigheden zijn van invloed op de aantallen vogels die naar tuinen trekken en op de deelname aan de telling. Van sneeuw of ijs was geen sprake tijdens deze Tuinvogeltelling en in de zachte decembermaand en eerste helft van januari was er ook geen sprake van invasies van vogelsoorten.

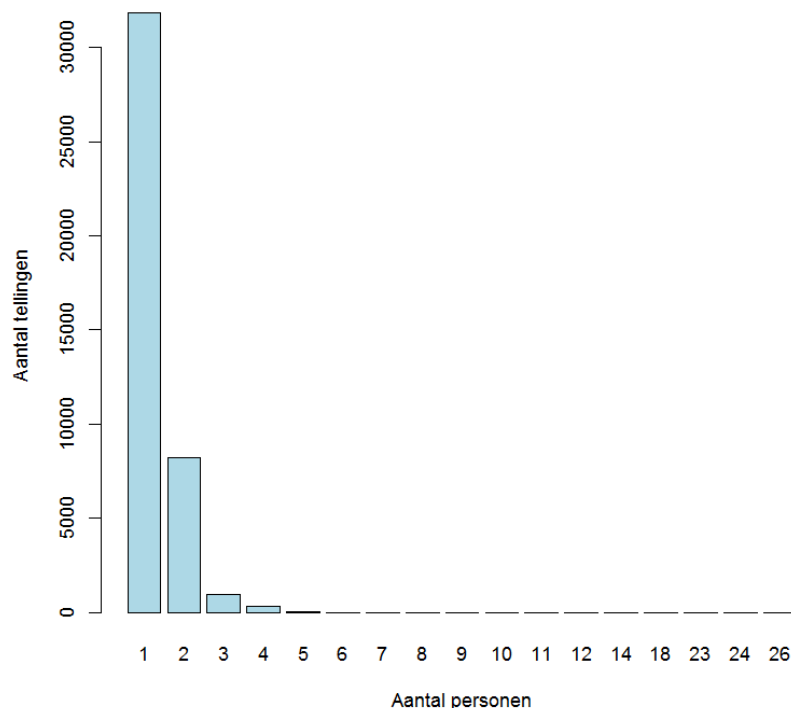
Geen sneeuw of ijs, toch keken er 51.271 vogelliefhebbers een halfuurtje in hun tuin naar vogels. Dat aantal is bijna gelijk aan dat van 2014. Toen namen er 51.892 mensen deel aan de telling. Voor het eerst in de dertienjarige geschiedenis van de telling lijkt het aantal deelnemers te stabiliseren. Daarentegen telden er meer mensen alleen, waardoor het totale aantal tellingen fors hoger uitvalt dan vorig jaar. Toen werden er 36.941 tellingen doorgegeven.

Weersomstandigheden 17 en 18 januari 2015

De Tuinvogeltelling van 2015 vond plaats in een zachte januarimaand. De gemiddelde temperatuur in januari was 4,0 graden Celsius ten opzichte van het langjarige gemiddelde van 3,1. Op 17 en 18 januari was het respectievelijk 3 en 2,2 graden Celsius gemiddeld. Zaterdag, de eerste teldag, was een zonnige dag met een zuidwestenwind met kracht 3. Prima telweer dus! Zondag zorgde de zachte zuidenwind (kracht 2) ervoor dat het bijna de hele dag regende. Dat belette de deelnemers echter niet om toch een halfuurtje in hun tuin te kijken.

Over de deelnemers

Bij elkaar werden er 41.457 tellingen doorgegeven door. In totaal deden er 51.271 tellers mee en aardig wat mensen tellen dus samen (zie figuur 1). De deelnemers werden van tevoren via www.tuinvogeltelling.nl of andere media geïnstrueerd om een half uur lang de hoogst waargenomen aantallen van de soorten te tellen.

Figuur 1. Aantal personen per telling. 31.846 tellingen werden door één waarnemer gedaan, 8224 door twee.

Ervaring

Net als in 2013 gaf 82 procent van de deelnemers aan een ervaren (tuin)vogelaar te zijn. 89 procent had al eens vaker meegedaan met de Tuinvogeltelling. De ervaren tellers zagen gemiddeld 7,4 soorten tijdens hun telling. Onervaren tellers zagen 5,6 soorten, terwijl deelnemers die ook voor Sovon tellen 9 soorten zagen. Ervaring doe je op door vaker en met anderen naar vogels te kijken en je te verdiepen in de verschillende soorten. Als hulp daarbij is op de website van de Tuinvogeltelling een herkenningspagina te vinden. U kunt ook gebruik maken van de app Tuinvogels voor Android en iPhone (waarmee u tijdens de Tuinvogeltelling van 2015 meteen uw telling kon doorgeven!) en van de [online vogelgids](#) van Vogelbescherming.

Tellingen per provincie

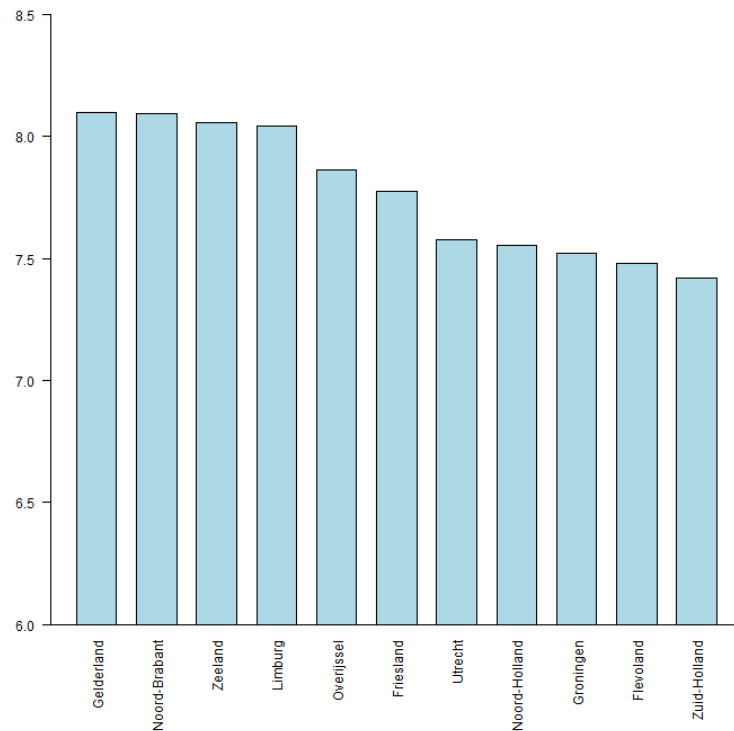
Hoe meer inwoners de provincie, hoe meer tellingen er vandaan komen, zo lijkt de stelregel. Het aantal tellingen in 2015 in de zes grootste provincies staan in precies dezelfde verhouding als de inwonersaantallen. Maar de verhoudingen tussen de zes kleinere provincies lopen iets uit de pas. In Drenthe wordt er relatief veel geteld. In die provincie zijn ook fors meer tellingen gedaan dan vorig jaar. In Limburg vallen naar verhouding nog het meeste nieuwe deelnemers te werven. Deze provincie eindigt als 9^e, terwijl deze naar aantal inwoners landelijk op plek 7 staat.

	provincie	2015	provincie	2014
1	Zuid-Holland	7.481	Zuid-Holland	7.171
2	Noord-Holland	6.435	Noord-Holland	5.894
3	Noord-Brabant	5.540	Gelderland	4.839
4	Gelderland	5.456	Noord-Brabant	4.788
5	Utrecht	3.996	Utrecht	3.471
6	Overijssel	2.548	Overijssel	2.349
7	Drenthe	1.950	Limburg	1.838
8	Friesland	1.926	Friesland	1.772
9	Limburg	1.882	Drenthe	1.410
10	Groningen	1.860	Groningen	1.359
11	Zeeland	1.173	Zeeland	998
12	Flevoland	1.063	Flevoland	827

Tabel 1. Aantal tellingen per provincie in 2015 en 2014

Vogelrijke tuinen

In welke provincies liggen de vogelrijkste tuinen? Zuid-Holland is dan wel de regio met de meeste tellingen, maar per tuin wordt daar gemiddeld het laagste aantal verschillende soorten gezien. Koplopers zijn Gelderland en Noord-Brabant. Daar zien de deelnemers gemiddeld meer dan 8 soorten in hun tuin.

Figuur 2. Gemiddeld aantal soorten per tuin per provincie

Over de vogels

In totaal werden er – na verwijdering van dubbeltellingen en vreemde aantallen – 853.611 tuinvogels geteld, verdeeld over 91 verschillende soorten. Ten opzichte van 2013 en 2014 zijn dat 2 soorten extra. Gemiddeld zagen de tellers 7,8 verschillende soorten in hun tuin. In vergelijking met vorig jaar is dat 0,6 soort meer. In veel tellingen komt dit dus neer op 8 in plaats van 7 verschillende soorten. De hoeveelheid soorten in de tuinen was dus iets groter; net wél die ene tijtjaf of dat goudhaantje heeft het verschil gemaakt. Ook het aantal vogels per telling lag iets hoger dan in 2014: gemiddeld 21,7 ten opzichte van 20,8. Toch haalt dit gemiddelde het nog niet bij de 24 van de koude, winterse telling uit 2013.

Meer merels, roodborstjes en vinken

Zoals gezegd kunnen we de tellingen van 2014 en 2015 goed met elkaar vergelijken. Verschillen zijn goed te zien door de procentuele verandering te berekenen. Door het percentage huismussen van het totaal aantal waargenomen vogels in 2015 te berekenen en dat te vergelijken met de gegevens van 2014, kom je erachter dat er wel meer huismussen zijn geteld, maar relatief juist minder (tabel 2). Het aandeel merels steeg bijvoorbeeld wel, met 6,3 procent zelfs. De twee sterkste stijgers in 2015 waren het roodborstje (+18,1%) en de vink (+17,2%). Blijkbaar trokken deze soorten meer de tuinen in dan tijdens de vorige telling. Zijn de vinken dit jaar wat meer afgekomen op het voer, dat door meer mensen dan vorig jaar werd gestrooid (82 versus 77 procent)? Het verschil in aantallen roodborstjes is wellicht te verklaren door de tweede zachte winter op rij, waardoor er mogelijk meer roodborstjes zijn, die daardoor ook vaker geteld zijn.

Relatieve verschillen 2015 t.o.v. 2014 in top 10	%
1. huismus	- 4,2
2. koolmees	- 3,6
3. merel	+ 6,3
4. pimpelmees	- 2,8
5. vink	+ 17,2
6. kauw	- 10,9
7. Turkse tortel	- 10,2
8. houtduif	+ 8
9. roodborst	+ 18,1
10. ekster	- 1,6

Tabel 2. Procentuele verandering voor top 10 van talrijkste soorten

Een ander opmerkelijk verschil is het verschoven aandeel Turkse tortels en houtduiven. De Turkse tortel is meer een uitgesproken stadsvogel dan de houtduif, die liever bosrijke stukken opzoekt. In de winter ligt het zwaartepunt van de aantallen Turkse tortels in West-Nederland, terwijl de hoogste dichtheden van de houtduif in het oostelijke deel van Nederland worden gezien (vogelatlas.nl/atlas/soorten). Het verschil is niet te verklaren vanuit de getelde tuinen. In elk geval stak de houtduif de Turkse tortel naar de kroon in 2015 als het gaat om het totale aantal en is hij in meer tuinen gezien dan de stadse tortel.

Goud in de tuin

Goudhaantjes en vuurgoudhaantjes; van deze twee kleine wintergasten werden er dit jaar opvallend veel gemeld. Het voorkomen van deze twee soorten varieert erg per winter, zo blijkt ook uit PTT-tellingen van Sovon. De winter van 2014/2015 was duidelijk een erg goede om beide soorten te zien. In totaal werden er 339 goudhaantjes en 53 vuurgoudhaantjes geteld, een stuk meer dan de respectievelijk 114 en 25 bij de telling van 2014.

Dat goudhaantjes deze winter een stuk algemener zijn dan in de vorige winter, wordt bevestigd door tellingen op PTT-routes, een Sovonproject dat elke december plaatsvindt. In december 2014 zagen tellers gemiddeld 3,11 goudhaantjes op hun route tegen gemiddeld 1,34 in december 2013.

Goudhaantjes en vuurgoudhaantjes zijn beide nog geen 10 centimeter groot en lijken qua geluid erg op elkaar. Vuurgoudhaantjes hebben een donkere oogstreep en een witte wenkbrauw, goudhaantjes missen die. Het goud zit 'm in hun kruin; bij het goudhaantje is deze geel en bij het vuurgoudhaantje donkergeel tot oranje. Vooral naaldbomen zijn favoriete foerageerplekken voor ze, maar je kunt ze 's winters ook in lagere struiken in

de tuin treffen, zoals deze teller, die zich strikt aan de teltijd hield, maar wel een vuurgoudhaantje in een struik in de tuin zag:

Frans Ozinga
@FransOzinga

Follow

Prachtige #vuurgoudhaan in de tuin. Soort 93 vanuit onze "kijkhut". Helaas te laat voor #tuinvogeltelling.

Halsbandparkiet en stadsduif

Van één uitgesproken stadsvogel lopen de aantallen ieder jaar verder op: de halsbandparkiet. In totaal werden er 4906 halsbandparkieten geteld, tegenover 4599 in 2014 en 3842 in 2013. Ze worden dus in grotere aantallen in tuinen gezien, zeker als we het aandeel parkieten in 2013 vergelijken met dat in 2015. De totale aantallen vogels in de tuinvogeltelling verschillen natuurlijk jaarlijks, dus we nemen hier het jaarlijkse gemiddelde van de soort per telling (tabel 3).

2013	2014	2015
0,08	0,13	0,12

Tabel 3. Gemiddeld aantal halsbandparkieten per telling

Ten opzichte van 2013 (strengere winters) was de halsbandparkiet tijdens de laatste twee tellingen (zachte winters) een stuk talrijker. Opmerkelijk genoeg groeide het aantal tijdens de tuintelling, terwijl uit de slaapplatstellingen en broedvogeltellingen van Sovon blijkt dat de soort de laatste jaren niet meer toeneemt, maar zich wel verder verspreid vanuit de Randstad.

Stadsduiven zijn nog altijd talrijker dan halsbandparkieten, maar nemen niet toe in de afgelopen drie tuinvogeltellingen. In de editie van 2015 werden er 6833 geteld.

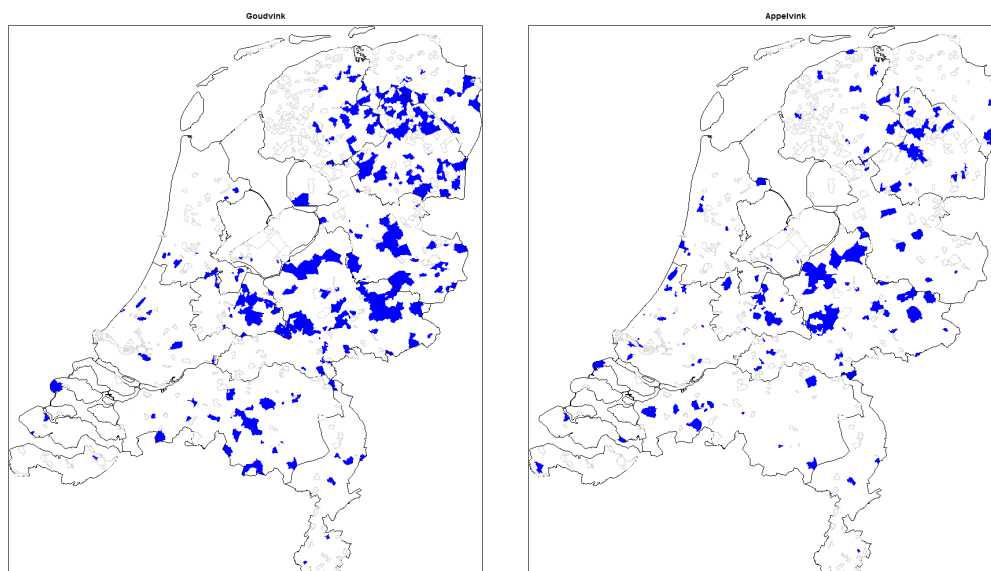
Appelvink en goudvink

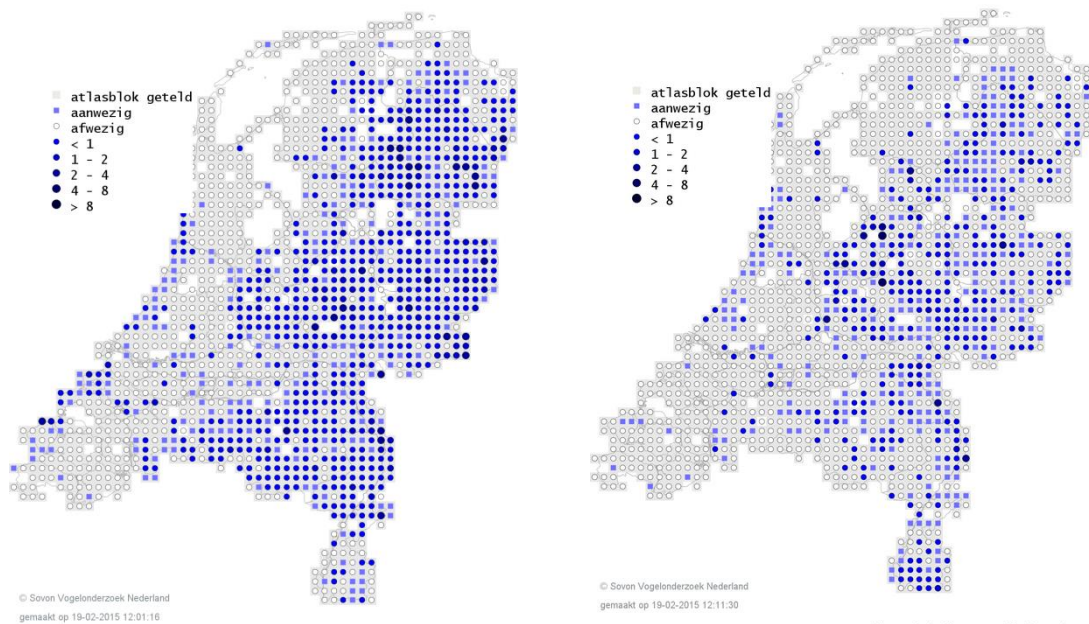
Tuinvogeltellers die een goudvink of appelvink in hun tuin zien, zijn geluksvogels; beide vinken zijn niet zo talrijk in tuinen en hun aantal varieert sterk per jaar (tabel 4).

	2013	2014	2015
goudvink	0,03	0,01	0,02
appelvink	0,01	0,005	0,007

Tabel 4. Gemiddeld aantal goudvinken en appelvinken per telling

Figuren 3a en 3b: verspreiding per postcodegebied van goudvink (l) en appelvink (r) in 2015

Figuren 4a en 4b: voorlopige winterverspreiding (per februari 2015) van goudvink (l) en appelvink (r) in de Vogelatlas

Uit de verspreidingskaarten (figuur 3) van de tuinvogeltelling blijkt dat de deelnemers vooral goudvinken en appelvinken in het hoge deel van Nederland hebben gezien. De verspreiding komt grotendeels overeen met de voorlopige resultaten van de wintervogeltellingen voor de nieuwe Vogelatlas van Sovon (figuur 4). Vooral in tuinen op de Veluwe, langs de Veluwezoom en in de Drentse bossen zagen tuinvogeltellers goudvinken. In totaal werden er 878 goudvinken geturfd. Een stuk meer dan de wat schaarsere appelvink, waarvan er 302 zijn geteld. Deze uitgesproken zaadeter trekt 's winters geregeld voedselrijke tuinen in om er te foerageren. Net als de goudvink werden er ook wat geteld in het westen van Nederland, ongetwijfeld in grotere tuinen met veel bomen en eventueel wat bessenstruiken.

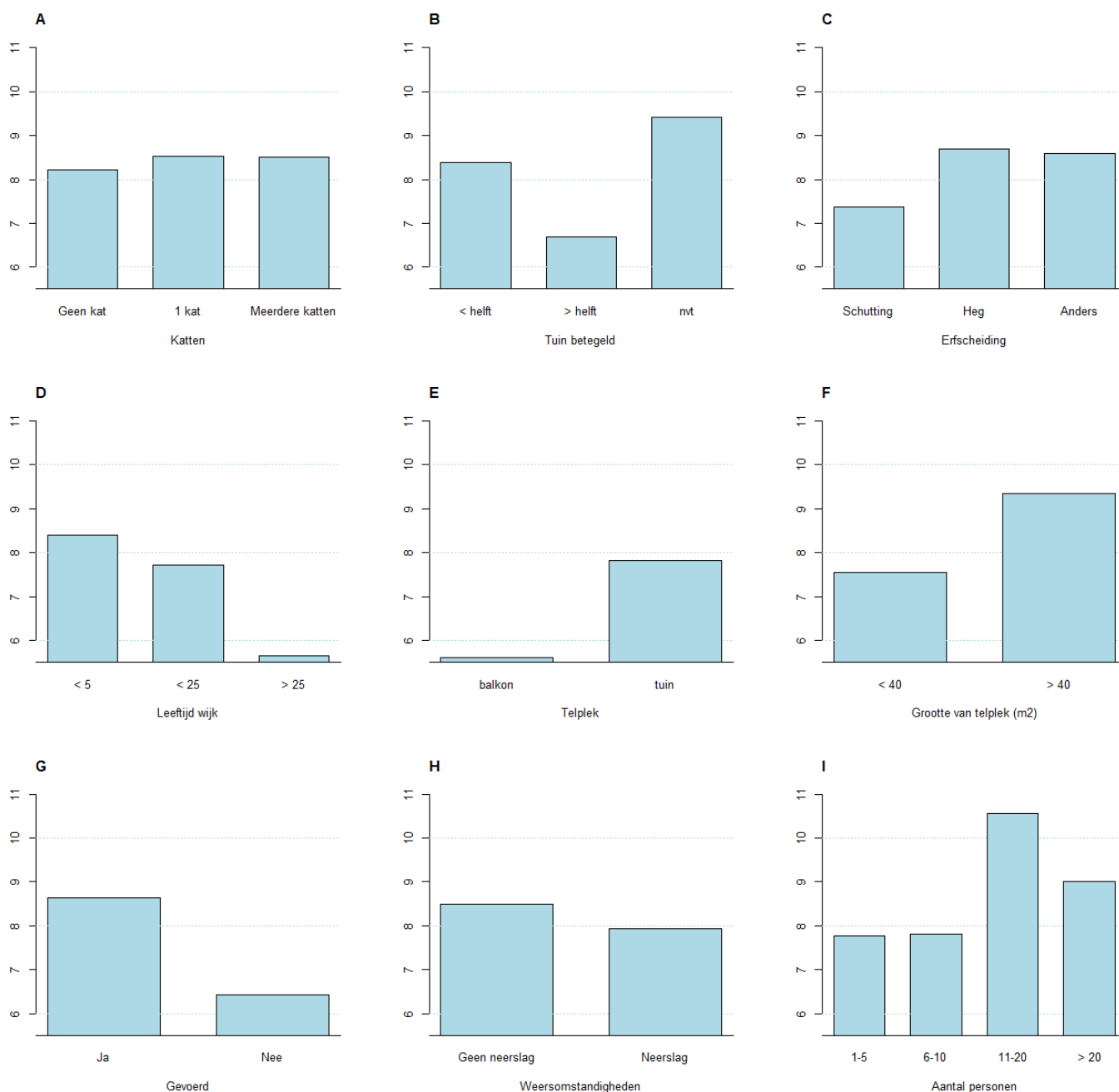

Appelvinken bezoeken 's winters geregeld voedselrijke tuinen in Oost-Nederland om te foerageren.

Regen, voeren en meer ogen zien meer

Aan iedere tuinvogelteller werd gevraagd om enkele vragen over de telling in te voeren. In totaal namen 12.044 tellers de moeite om de vragenlijst in te vullen. Hun antwoorden leveren waardevolle aanvullende informatie op. De vragen zijn in de onderstaande figuur gekoppeld aan het aantal waargenomen soorten per variabele.

Gemiddeld aantal waargenomen soorten per telling

Figuur 5. Gemiddeld aantal soorten per telling per variabele, uitgesplitst naar aanwezigheid van katten (A); Bestrating van tuin (B); Type erfscheiding (C); Leeftijd van de wijk (D); Telplek (E); Grootte van de telplek (F); Wel of niet gevoerd (G); Weersomstandigheden tijdens tellen (H); Aantal personen dat meedeed tijdens de tellingen (I).

Waar werd er geteld?

Op basis van de vragenlijst kunnen we stellen dat ruim 98 procent van de deelnemers dit jaar in de tuin telde: 40.711 tellers. Er waren 746 tuinvogeltellers die keken hoeveel vogels er op of vanaf hun balkon te zien waren.

Meer ogen zien meer

Meer ogen zien meer verschillende vogels, maar als je met meer dan 20 mensen telt gaat dit principe niet meer op. Tuinvogeltellers die met een groep van 11-20 personen telden, zagen gemiddeld meer dan 10 verschillende soorten. Deelnemers die alleen telden of met maximaal 10 personen, zagen nog geen 8 soorten gemiddeld. Hierbij moeten we wel de kanttekening maken dat groepen vaak een groter oppervlakte tellen en dus ook meer kans hebben om meer soorten te zien.

Regen

Tel je als er neerslag valt, dan zie je ook wat minder verschillende soorten. Toch valt het verschil mee. Deelnemers zagen gemiddeld 7,9 verschillende soorten tijdens neerslag, terwijl ze 8,5 soorten zagen als het droog was. Het verschil in aantal waargenomen vogels valt ook mee: gemiddeld 23,8 ten opzichte van 21,8. Op de zondag regende het langdurig en telden de meeste deelnemers (79%) en per saldo heeft dit het totale aantal vogels dus wel wat lager doen uitvallen.

Bijvoeren

Dat bijvoeren meer vogels naar de tuin lokt, is algemeen bekend. Deelnemers werden via voedertips op de website opgeroepen om vogels naar de tuin te lokken. Bijvoeren wordt niet ieder jaar in dezelfde mate gedaan. Tijdens de koude, sneeuwrijke telling van 2013 voerde bijvoorbeeld 89,7 procent van de tellers en in 2015 was dit 82,3 procent. Bijvoeren leverde in 2015 gemiddeld zeker twee soorten meer op en zelfs 8 vogels meer. In 2014 was dit verschil in aantal vogels nog 5. Bijvoeren levert dus én een soortenrijkere tuin en flink wat meer vogels op.

Meer vogels in uw tuin?

Vogelbescherming Nederland geeft advies op maat bij het inrichten van uw vogeltuin. Wilt u uw eigen tuin aantrekkelijk(er) maken voor vogels, maar bent u niet helemaal zeker wat u wel en niet moet doen? Dan kan de tuinvogelconsulent van Vogelbescherming u helpen. De consulent geeft u deskundig advies over de vogelvriendelijke inrichting uw tuin. Kijk voor meer informatie op www.vogelbescherming.nl/tuinvogel.

Vaker tellen?

Vogelbescherming Nederland organiseert ieder jaar de [Nationale Tuinvogeltelling](http://www.vogelbescherming.nl/nationale-tuinvogeltelling) in samenwerking met Sovon Vogelonderzoek Nederland. We hopen dat u in 2016 weer meedoet aan de telling. Zet alvast in uw agenda: 16 en 17 januari 2015. De [Tuinvogeltelling voor Scholen](http://www.vogelbescherming.nl/tuinvogeltelling-voor-scholen) is in 2016 van 12 t/m 23 januari 2016. Tel mee en draag bij aan de kennis over onze stadse vogels. Hoe langer we ze tellen, hoe beter de resultaten met elkaar te vergelijken zijn.

Wilt u vaker vogels in uw tuin tellen? De Jaarrond Tuintelling is een nieuwe, leuke manier om de dieren in uw tuin het hele jaar lang te volgen. Doe mee via <http://www.tuintelling.nl> en verzamel waardevolle gegevens voor het vogelonderzoek.

Tekst

Albert de Jong, Sovon Vogelonderzoek Nederland

Beeldverantwoording

Goudhaan cover: Harvey van Diek

Spreeuw: Harvey van Diek

Turkse tortel: Harvey van Diek

Appelvink: Koos Dansen